

Handläggare
Hanna Rossetti
Telefon: 08-50825911**Till**
Socialnämnden
2025-02-17

Funktionshinderinspektörernas årsrapport 2025

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder.

Sammanfattning

Funktionshinderinspektörerna har under 2025 genomfört två kvalitetsgranskningar. Under våren gjordes en kvalitetsgranskning inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning avseende barns delaktighet i handläggningen av insatser enligt LSS. Under hösten gjordes en kvalitetsgranskning inom verksamhetsområdet socialpsykiatri avseende sysselsättning och öppna verksamheter. Båda granskningarna visade att beställare och utförare till stor del följer stadens riktlinjer, anvisningar och avtal samtidigt som fortsatt utvecklingsarbete behöver ske för att säkerställa att handläggning och genomförande av insatser sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Enskilda behöver involveras mer i planeringen av hur beviljade insatser ska genomföras. De granskade enheterna behöver säkerställa att anhöriga uppmärksammas. Fortsatt arbete behövs också för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra handläggningen. Det gäller både ärenden som avser insatser som ges direkt till barnet samt ärenden där ett barn som anhörig påverkas av den enskildes situation. Fortsatt arbete för ökad samsyn och rättssäker handläggning behövs inom de granskade enheterna liksom stadsövergripande arbete genom utbildning, anvisningar och fortsatta diskussioner i chefsnätverk.

Under hösten 2025 har de granskningar som genomfördes under 2024 följts upp. Uppföljningarna visar att samtliga enheter och verksamheter på olika sätt har kunnat använda granskningsresultaten för att utveckla sitt arbete. På gruppboendena har utvecklingsarbete gjorts genom att se över rutiner för dokumentation och användandet av begränsningsåtgärder. Kompetensutveckling har antingen genomförts eller planeras att genomföras. Vidare har ett stort fokus legat på utveckling av aktivitetsutbud på boendena. På

stadsdelsförvaltningarna har åtgärder vidtagits för att förbättra dokumentation och säkerställa rättssäker handläggning. Rutiner för information till enskilda har setts över. Flera enheter har använt resultatet för att utveckla den egna aktgranskningen vilket skapar bättre förutsättningar för det egna uppföljnings- och kvalitetsarbetet. För att skapa samsyn i arbetsgrupperna redogör flera stadsdelsförvaltningar för att gemensamma planeringsdagar och workshops har genomförts under året.

Sammantaget visar årsrapporten att liknande utvecklingsbehov finns på enheterna oavsett verksamhetsområde och insatser. Det kan därför antas att liknande hantering även kan förekomma i andra stadsdelsnämnder. Även enheter som inte ingått i en granskning kan därför med stor sannolikhet ha nytta av kvalitetsgranskningarnas resultat och använda det som underlag för fortsatt kvalitetsarbete i de egna verksamheterna. Utöver detta kan **s**Socialförvaltningen använda kvalitetsgranskningarna som underlag för att ta ställning till om, och i sådana fall hur, stadsgemensamma riktlinjer, anvisningar och rutiner behöver utvecklas. Granskningsresultatet kan även användas som underlag för att ta ställning till om kompetenssatsning behövs inom ett eller båda verksamhetsområdena.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete.

Granskningsarbetet genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Ärendet

Kvalitetsgranskningen avseende barns delaktighet i handläggningsprocessen enligt LSS omfattade insatserna kortidsvistelse, korttidstillsyn samt bostad med särskild service för barn och ungdomar. Granskningen genomfördes i Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby och Norra innerstaden. Totalt omfattade granskningen 167 unika ärenden, 74 flickor och 93

pojkar. Granskningen avseende sysselsättning och öppna verksamheter genomfördes i Hägersten-Älvsjö, Järva, Skärholmen och Södermalm. Totalt omfattade granskningen 120 unika ärenden, hälften kvinnor och hälften män. Därtill granskades 17 avslagsbeslut avseende insatsen sysselsättning. Besök gjordes även på fyra träfflokaler.

Nedan följer en analys utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens och SKR:s definition av god kvalitet inom socialtjänsten.

Sammanfattande analys

Trygghet och säkerhet

Barns delaktighet i handläggningsprocessen enligt LSS

För att säkerställa att ansökan om insats inte utreds och beviljas mot barnets vilja i ärenden som rör barn som är 15 år och äldre behöver enheterna ha rutiner för hantering och dokumentation avseende detta. Det kan finnas skäl till att även äldre barn, till följd av en funktionsnedsättning, inte kan ansöka om insats eller ge samtycke till ansökan. Uppgifter om vem som ansöker samt vilka bedömningar som gjorts gällande barnets förmåga att förstå vad saken gäller och uttrycka en egen vilja behöver dock vara tydligt dokumenterade.

Av dokumentationen vid handläggning av ärenden som rör barn ska det framgå vilken information som har lämnats till barnet och när samt på vilket sätt informationen har lämnats. Vidare ska det också framgå vilka åsikter som barnet har fört fram i ärendet. Det är av stor vikt att det framgår av dokumentationen till vem handläggaren skickar handlingar och att formuleringar i till exempel följebrev anpassas utifrån vem brevet är ställt till.

Det gick inte alltid att utläsa av dokumentationen i personakten vilka överväganden och bedömningar som gjorts utifrån det enskilda barnets ålder, mognad och funktionsnedsättning. Det är möjligt att handläggarna gjort olika överenskommelser, överväganden och bedömningar i större utsträckning än vad dokumentationen visar. När dokumentation saknas eller är bristfällig medför det dock att det är svårt att med säkerhet veta om barn får information och ges möjlighet att komma till tals i ärenden som rör dem.

Granskningen visade att kunskap om genomförande och dokumentation av barnkonsekvensanalys är ett utvecklingsområde. Fortsatt arbete behövs för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra ärendehandläggningen.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

Granskningen visade att många utredningar var välskrivna samtidigt som det finns utrymme för utveckling och fortsatt arbete för att säkerställa att handläggningen sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Den enskildes rättssäkerhet behöver stärkas genom att ansökt och beviljad omfattning specificeras. Det kan finnas skäl att diskutera frågan om schablonmässiga beslutsängder inom verksamhetsområdet. Dokumentation av uppföljning och eventuella förändringar i insatsens upplägg och utförande var ett tydligt utvecklingsområde.

Insatsen särskilt individanpassad stödsats för att underlätta arbete eller studier har varit biståndsbedömd sedan 2023. Då granskningen visade att handläggningen inte fullt ut genomfördes i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar kan det finnas skäl att se över om ytterligare stöd och genomgångar kopplat till handlägningsprocessen behöver ges.

Självbestämmande och integritet***Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS***

Att barnet deltar i möten och samtal under utredningen betyder inte alltid att barnet görs delaktigt och får information eller möjlighet att själv svara på frågor och uttrycka sin åsikt. Barn kan göras delaktiga på fler sätt än genom deltagande i möten och samtal, till exempel genom att vårdnadshavare informerar barnet och tar reda på barnets åsikter eller att barnet svarar skriftligen på frågor från handläggaren. En reflektion från diskussionerna vid dialogmötena som också gick att utläsa av dokumentationen är att handläggarna tycktes vilja skydda barnet från att prata om eller få information om svåra frågor. Det är viktigt att ha med sig att barns rätt till information och delaktighet är lagstadgad samtidigt som det naturligtvis ska beaktas att barn inte har någon skyldighet att vara delaktiga i handlägningsprocessen. Det är dock av stor vikt att bedömningar gällande barns delaktighet är individuella och att de görs tillsammans med barn och/eller vårdnadshavare.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

Biståndshandläggarna behöver så långt det är möjligt stötta den enskilde i framtagandet av mål för insatsen. Det behöver också säkerställas att det finns rutiner för att inhämta medgivande till kontakter med andra innan sådana tas och att det är tydligt dokumenterat. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde. Samarbetet mellan beställare och utförare behöver bli bättre gällande beställningar, genomförandeplaner och uppföljning.

Tillgänglighet

Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS

Stadens handläggare behöver ha kännedom om det informationsmaterial som finns att tillgå samt att det används i de ärenden där det är möjligt. Det är också viktigt att beakta att barn med funktionsnedsättning har rätt att få anpassat stöd så att de ges en reell möjlighet att vara delaktiga och därmed får tillgång till sina rättigheter.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

I takt med att socialpsykiatrins målgrupp förändras och fler unga personer ansöker om insatsen behöver det finnas verksamheter som även tilltalar den yngre målgruppen.

Träfflokaler kan vara ett sätt att nå individer i behov av stöd i ett tidigt skede. Det är viktigt att utbudet av träfflokaler och dess innehåll är likvärdigt. Det kan finnas skäl att se över likställigheten så att likvärdig verksamhet erbjuds till stadens invånare oavsett vilket stadsdelsområde de bor i.

Helhetssyn och samordning

Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS

Ansvar för att uppmärksamma anhöriga barn och ge stöd, alternativt hänvisa vidare till rätt stödinsats kräver att det finns kunskap i organisationen om vilket stöd som finns att få samt var och hur barnet kan få del av detta. Enheterna behöver således säkerställa att handläggare har kännedom om vad den egna förvaltningen erbjuder samt var de kan hänvisa anhöriga som önskar få stöd.

Granskningen visade att syskon till barn med funktionsnedsättning ibland påverkades påtagligt av de beslut som fattades. Någon särskild barnkonsekvensanalys för syskon fanns dock inte i något av de granskade ärendena. I ett mindre antal ärenden omnämndes syskon i samband med barnkonsekvensanalysen. Vid dialogmötena uppgav flera handläggare att de känner sig osäkra på om de som handläggare ska ha kontakt med syskon. Det lyftes även att det borde vara tydligare i anvisningar och stödmaterial hur syskonperspektivet ska hanteras. Mot bakgrund av det kan det finnas skäl för socialnämnden att se över om sådan information behöver tas fram.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

Inom ramen för sin informationsskyldighet kan handläggare uppmärksamma behov av stöd utöver de biståndsbedömda insatserna vilket ställer krav på att handläggare har god kännedom om vilket samlat stöd som finns på den egna förvaltningen. Det är viktigt att handläggaren dokumenterar om det finns minderåriga

barn. Det behöver också framgå i dokumentationen hur handläggaren har tagit reda på information gällande om och i sådana fall hur barnet/barnen påverkas av den enskildes situation och det beslut som ska fattas. Fortsatt arbete behövs för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra ärendehandläggningen när barn påverkas av den vuxnes situation.

Ingen av de granskade enheterna hade tydliga rutiner för att informera om stöd till anhöriga och flera chefer uppgav att handläggarna själva gjorde en bedömning av vilka anhöriga som hade behov av sådan information. De granskade enheterna bör se över sina rutiner så att information om anhörigstöd alltid lämnas till personer som har kontakt med anhöriga som kan ha rätt till stöd. Det finns annars risk för att informationen inte når alla som har behov av det.

Det är viktigt att det dokumenteras om och när frågor om våld har ställts samt att det dokumenteras om det inte varit lämpligt att ställa frågan. Det bör även säkerställas att informationen är lättillgänglig, varför det behöver säkerställas, att dokumentation sker på samma sätt inom en enhet.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS

Ett tydligt utvecklingsområde som framträdde var användning av AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) och andra typer av anpassningar för att möjliggöra delaktighet för barn med omfattande funktionsnedsättning och kommunikationssvårigheter. Biståndshandläggarna möter barn med många olika typer av funktionsnedsättningar och som har olika sätt att kommunicera. Det ställer höga krav när det kommer till att säkerställa alla barns rätt till att få anpassad information och möjlighet att komma till tals i frågor som rör dem. Att inkludera barn som har omfattande kommunikationssvårigheter kräver att stadens handläggare ges de förutsättningar som krävs för detta. Avsaknad av kunskap om hur olika kommunikationshjälpmedel används riskerar att leda till att barn som egentligen hade kunnat göras delaktiga inte får sina rättigheter tillgodosedda. Att kunskap och förståelse varierar, både inom handläggargrupper och mellan förvaltningar, är förståeligt men det riskerar samtidigt att påverka likställigheten för de barn som är i behov av stöd och insatser. Handläggarens erfarenhet, kunskap och tid påverkar med stor sannolikhet i vilken omfattning barnet görs delaktig. Detta innebär att det blir stora skillnader mellan hur barn med verbal kommunikation och barn som saknar verbal kommunikation involveras i utredningar. Avsaknad av tillräcklig utbildning inom kommunikationsstöd innebär med stor sannolikhet att alla barn inte ges möjlighet till delaktighet i den omfattning som de har rätt till.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

Granskningen visade att handläggning och dokumentation inte alltid skedde i enlighet med föreskrifter, riktlinjer och anvisningar. En anledning som framfördes från chefer och medarbetare vid en av de granskade enheterna var hög arbetsbelastning och högt ärendeflöde. Granskningen visade dock skillnader både mellan och inom enheterna vilket kan betyda att det även finns andra orsaker till att ärenden hanteras olika. En slutsats är att arbetsgrupperna kan behöva avsätta tid för diskussion och reflektion om hur de kan säkerställa en rättssäker och likställd handläggning.

Jämställdhetsanalys

Granskningsresultatet avseende barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS redovisades utifrån kön där det var möjligt. Det är en väl känd skillnad mellan könen gällande barn med insatser enligt LSS där fler pojkar än flickor erhåller insatser. I granskning var könsfördelningen 74 flickor och 93 pojkar, vilket motsvarar 44 respektive 56 procent. I granskningen avseende sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri var urvalet styrt såtillvida att könsfördelningen i de granskade ärendena var hälften kvinnor och hälften män. Detta återspeglade dock inte den faktiska könsfördelningen inom verksamhetsområdet där kvinnor utgjorde 54 procent av de aktuella personerna och män 46 procent 2024.¹ Tillämpning av stadens utredningsmaterial, riktlinjer och anvisningar skapar förutsättningar för jämställda och jämlika utredningar och bedömningar. Detta förutsätter dock att de följs och tillämpas likställt av samtliga nämnder i staden. Ingen av granskningarna visade några generella skillnader i handläggning utifrån kön.

Konsekvenser för barn

I alla granskningar där det är relevant ska barnrättsperspektivet belysas och lyftas fram. Årets första granskning rörde barn som hade behov av insatser enligt LSS. Även andra grupper av barn kan dock komma att påverkas positivt av granskningens resultat, både på kort och lång sikt. Det kan till exempel handla om barn som i framtiden kommer ha behov av insatser men även syskon till barn som har eller kommer ha behov av insatser påverkas.

Granskningens syfte var att se hur barn gjordes delaktiga i handlägningsprocessen, hur handläggningen överensstämde med lagstiftning samt om handläggningen genomfördes på ett likställt sätt. I årets andra granskning ingick att undersöka hur de granskade enheterna arbetade med att uppmärksamma barn som anhöriga samt

hur barnrättsperspektivet beaktades i handläggningsprocessen när det fanns barn som kunde påverkas av den vuxnes situation.

Både goda exempel och utvecklingsbehov lyftes fram i rapporterna. Rapporterna kan därmed vara ett bidrag i det fortsatta arbetet med att tillförsäkra barn deras rättigheter vid handläggning av insatser till barn och vuxna i Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 11 februari 2026. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 12 februari 2026.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas årsrapport 2025. Vidare föreslås att rapporten överlämnas till kommunstyrelsen och samtliga stadsdelsnämnder.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Funktionshinderinspektörernas årsrapport 2025

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-02-09
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-02-09